

NOVINE U NOVOM ZAKONU O BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA
PRVI PUT REGULISANO ZAKONOM

Ljiljana Milanković-Vasović

Saobraćaj (posebno – na putevima) je segment društva u kome se odvijaju brojne, brze i značajne promene, uz učešće izuzetno velikog broja pojedinaca (njihovim pravima, obavezama, odgovornosti i zaštiti), što sve zajedno doprinosi važnosti i značaju ove materije.

U našoj zemlji (od 1982. odnosno 1988. godine), problematiku bezbednosti saobraćaja na putevima regulišu dva propisa, a to su: **Zakon o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima** ("Službeni list SFRJ", br 50/88, 63/88, 80/89, 29/90 i 11/91, "Službeni list SRJ", br. 34/92, 13/93, 24/94, 41/94, 28/96 i 3/02) i **Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima** ("Službeni glasnik SRS" br. 53/82, 15/84, 5/86 i 21/90, "Službeni glasnik RS", br. 28/91, 53/93, 67/93, 48/94 i 25/97). Iako potpuno razumljivi razlozi relativne „dugotrajnosti“ gornjih propisa (uz periodične izmene i dopune), ipak nije iznenađujuća (obzirom na sve „novonastale okolnosti“ – čak je i očekivana) odluka zakonodavca da donese kompletno nov zakon.

U „Službenom glasniku RS“, br. 41/09 od 2. juna 2009. godine, objavljen je **Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima** (u daljem tekstu: **NOVI ZAKON**), čijim je članom 353. propisano da - **stupa na snagu** osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije" (10.06.2009), a **primenjuje se** po isteku šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona (11.12.2009), osim člana 273. koji se primenjuje od 25. jula 2009. godine.

NOVI ZAKON sadrži (logično) sve institute iz oba zakona, ali sadrži i niz značajnih novina. Uvažavajući postulat pravne sigurnosti, posebno u segmentu u kome učestvuje (voljno i nevoljno) veliki broj lica (od kojih se „očekuje“ određeno ponašanje, koji će odgovarati za svoje aktivnosti i snositi posledice svojih dela i na kraju krajeva - čija bezbednost, odnosno život, zdravlje i imovina se štite), zakonodavac je „ostavio“ rok za „upoznavanje“ sa NOVIM ZAKONOM, „pomerajući“ za šest meseci početak primene zakona. U cilju saznavanja i što bržeg i lakšeg usvajanja novih normi, u prilogu ovom broju časopisa dat je kompletan tekst NOVOG ZAKONA.

Ovde bi skrenuli pažnju samo na neke potpuno nove odredbe. Naime radi se o stvarima i radnjama koje su, iako prisutne u svakodnevnom životu već neko vreme (kao posledica novih tehnologija, ubrzanih i olakšanih komunikacija i sveukupnog opšteg razvoja) realno van „regulatornih tokova“, odnosno nisu do sada zakonski regulisani.

VOZAČ NE SME, za vreme vožnje – da koristi:

TELEFON, odnosno **druge uređaje za komunikaciju**, ukoliko nema (odnosno ne koristi) opremu koja omogućava telefoniranje bez angažovanja ruku za vreme vožnje (član 28. stav 1).

ZAPREĆENA KAZNA – novčana kazna u iznosu od 5.000 din (član 333. stav 1 tačka 6), odnosno 6.000 do 18.000 dinara (u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode - član 333. stav 2). Takođe, ukoliko je prouzrokovana saobraćajna nezgoda – obavezno će se izreći – najmanje 2 KAZNENA POENA (član 336. stav 3).

AUDIO, odnosno **VIDEO uređaj - na način koji ga sprečava da čuje zvučne signale drugih učesnika u saobraćaju**, odnosno koji ometaju njegovu pažnju (član 28. stav 2).

ZAPREĆENA KAZNA – novčana kazna u iznosu od 3.000 din (član 334. stav 1), odnosno 5.000 do 15.000 dinara (u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode - član 334. stav 2). Takođe, ukoliko je prouzrokovana saobraćajna nezgoda – obavezno će se izreći – najmanje 2 KAZNENA POENA (član 336. stav 3).

UREĐAJ, odnosno **SREDSTVO** kojim se može **otkrivati ili ometati rad** uređaja za merenje brzine kretanja vozila, odnosno drugih uređaja namenjenih za otkrivanje i dokumentovanje prekršaja (član 29).

Takođe – uređaj se ne sme ni nalaziti u vozilu (član 29).

ZAPREĆENA KAZNA

- a) za korišćenje uređaja - novčana kazna u iznosu od 15.000 do 30.000 din ili kazna zatvora do 30 dana (član 331. stav 1. tačka 1), odnosno, u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode - novčana kazna u iznosu od 30.000 do 50.000 dinara ili kazna zatvora do 60 dana (član 331. stav 2). Takođe, izriču se kumulativno i 6 KAZNENIH POENA (član 335. stav 1. tačka 4), odnosno ako je prouzrokovana saobraćajna nezgoda - 9 KAZNENIH POENA (član 336. stav 1). Propisana je i - zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje tri meseca (član 338. stav 1. tačka 1), a ako je izazvana saobraćajna nesreća - trajanje zaštitne mere će se produžiti za 2 meseca (član 338. stav 3).

- b) ako se uređaj nalazi u vozilu - novčana kazna u iznosu od 6.000 do 20.000 din (član 332. stav 1. tačka 4), odnosno, u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode - novčana kazna u iznosu od 10.000 do 40.000 dinara (član 332. stav 2). Takođe, izriču se kumulativno i 3 KAZNENA POENA (član 335. stav 1. tačka 3), odnosno ako je prouzrokovana saobraćajna nezgoda - 4 KAZNENA POENA (član 336. stav 2).

Dodatna napomena: Zabranjeno je stavljati u promet i reklamirati ove uređaje. Postupanje suprotno ovoj odredbi je - PRIVREDNI PRESTUP za koji je propisana novčana kazna u iznosu od 300.000 do 2.500.000 dinara - za pravno lice, i novčana kazna u iznosu od 20.000 do 200.000 dinara - za odgovorno lice u pravnom licu (član 325). Postupanje suprotno ovoj odredbi je i - PREKRŠAJ za koji je propisana novčana kazna u iznosu od 100.000 do 500.000 dinara za preduzetnika.

U VOZILU kada učestvuje u saobraćaju - MORA DA SE NALAZI:

SVETLOODBOJNI PRSLUK - prsluk koji reflektuje svetlost (član 30. stav 2).
ZAPREĆENA KAZNA

- a) za fizičko lice - novčana kazna u iznosu od 5.000 din (član 333. stav 1 tačka 6), odnosno 6.000 do 18.000 dinara (u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode - član 333. stav 2).

- b) za pravno lice - novčana kazna u iznosu od 60.000 do 600.000 din (član 327. stav 1. tačka 3), odnosno za odgovorno lice u pravnom licu - novčana kazna je od 3.000 do 30.000 dinara.

PAŽNJA: Ako se **vozač nalazi van svog vozila**, na kolovozu, **dužan je da nosi svetloodbojni prsluk** (član 67. stav 5).

ZAPREĆENA KAZNA - novčana kazna u iznosu od 3.000 din (član 334. stav 1 tačka 18), odnosno 5.000 do 15.000 dinara (u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode - član 334. stav 2). Takođe, ukoliko je prouzrokovana saobraćajna nezgoda - obavezno će se izreći - najmanje 2 KAZNENA POENA (član 336. stav 3).

Dodatna napomena: Nošenje svetloodbojnog prsluka prilikom kretanja po kolovozu noću ili u uslovima smanjene vidljivosti - obavezno je (u alternativni sa nošenjem svetala), odnosno poželjno je i za druge kategorije učesnika u saobraćaju (pešaci koji se kreću sami ili u koloni, vuku ili guraju ručna kolica, vođiči i goniči životinja, lica koja obezbeđuju priredbu, izvode radove na putu itd - videti čl. 81, 129, 155 ...).

UPOTREBA SVETALA u saobraćaju:

DANJU, na motornom vozilu za vreme vožnje - MORAJU DA BUDU UKLJUČENA kratka, odnosno DNEVNA SVETLA - (član 77. stav 1).

ZAPREĆENA KAZNA - novčana kazna u iznosu od 3.000 din (član 334. stav 1 tačka 20), odnosno u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode - novčana kazna u iznosu od 5.000 do 15.000 dinara (član 334. stav 2) i najmanje 2 KAZNENA POENA (član 336. stav 3).

NOĆU, na motornom vozilu za vreme vožnje, u saobraćaju na putu - MORAJU DA BUDU UKLJUČENA DUGA SVETLA - (član 77. stav 2).

Takođe - noću, vozač je dužan da **umesto dugih svetala - upotrebljava kratka** (u tačno određenim situacijama) i to (član 77. stav 3):

- 1) kad **pri mimoilaženju** sa drugim vozilom oceni da svetlom svog vozila zaslepljuje vozača vozila koje mu dolazi u susret, a uvek **na odstojanju manjem od 200 m,**
- 2) ako **ometa vozača ispred,**
- 3) na **putu osvetljenom uličnom** rasvetom,
- 4) **u tunelu,**
- 5) ako **ometa** upravljača šinskog vozila ili plovila,
- 6) za vreme **magle,**
- 7) **kada je vozilo zaustavljeno.**

ZAPREĆENA KAZNA

a) ako noću upravlja vozilom, na neosvetljenom delu puta, a nema uključeno nijedno svetlo za osvetljavanje puta, niti prednje poziciono svetlo - kazna zatvora od najmanje 15 dana i 14 KAZNENIH POENA (član 330. stav 1. tačka 13), odnosno, u slučaju prouzrokovanja saobraćajne nezgode – kazna zatvora od najmanje 45 dana i 16 KAZNENIH POENA (član 330. stav 2). Takođe, propisana je i - zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje 8 meseci, a u slučaju prouzrokovanja saobraćajne nezgode – u trajanju od najmanje 10 meseci (član 330. stav 3).

b) ako ne koristi ni duga ni kratka svetla (samo poziciona) - novčana kazna u iznosu od 15.000 do 30.000 dinara ili kazna zatvora do 30 dana (član 331. stav 1. tačka 13), odnosno, u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode – novčana kazna u iznosu od 30.000 do 50.000 dinara ili kazna zatvora do 60 dana (član 331. stav 2). Takođe, izriču se kumulativno i 6 KAZNENIH POENA (član 335. stav 1. tačka 30), odnosno ukoliko je prouzrokovana saobraćajna nezgoda - 9 KAZNENIH POENA (član 336. stav 1). Propisana je i - zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje tri meseca (član 338. stav 1. tačka 18).

c) ako umesto dugih - koristi kratka svetla - novčana kazna u iznosu od 5.000 dinara (član 333. stav 1. tačka 37), odnosno, u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode – novčana kazna u iznosu od 6.000 do 18.000 dinara (član 333. stav 2). Takođe, ukoliko je prouzrokovana saobraćajna nezgoda – obavezno će se izreći – najmanje 2 KAZNENA POENA (član 336. stav 3).

PREVOZ DECE U VOZILU:

DECA DO 12 GODINA - ne smeju da se prevoze na prednjem sedištu (član 31. stav 1).

ZAPREĆENA KAZNA – novčana kazna u iznosu od 15.000 do 30.000 din ili kazna zatvora do 30 dana (član 331. stav 1. tačka 3), odnosno, u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode – novčana kazna u iznosu od 30.000 do 50.000 dinara ili kazna zatvora do 60 dana (član 331. stav 2). Takođe, izriče se kumulativno i 6 KAZNENIH POENA (član 335. stav 1. tačka 5), kao i zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje tri meseca (član 338. stav 1. tačka 2).

DECA DO 3 GODINE - prevoze se **u bezbednosnom sedištu**, odnosno korpi (član 31. stav 2). Izuzetno, dete do tri godine, može se prevoziti na prednjem sedištu, ukoliko se prevozi u bezbednosnom sedištu - korpi, koja je okrenuta suprotno pravcu kretanja vozila, kada vozilo nema ili je isključen bezbednosni vazdušni jastuk.

PAŽNJA: Ukoliko se u vreme izvršenja ma kog prekršaja **u vozilu** izvršioca prekršaja **nalazi dete do 12 godina** – propisani KAZNENI POENI se uvećavaju za 2 (član 336. stav 4), a zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom – uvećava se za 2 meseca (član 338. Stav 4).

UVEDENI SU NOVI INSTITUTI:

NASILNIČKA VOŽNJA, pod kojom se, shodno članu 41. podrazumeva - postupanje vozača koje je u gruboj suprotnosti sa pravilima saobraćaja, odnosno,

prilikom koje vozač ne pokazuje obzir prema bezbednosti ostalih učesnika u saobraćaju.

Pod nasilničkom vožnjom smatra se i:

- 1) kada vozač dva ili više puta prođe svetlosni saobraćajni znak kada mu je tim znakom zabranjen prolaz, ako između dva uzastopna prolaska nije prošlo više od 10 minuta,
- 2) kada vozač izvrši preticanje kolone vozila pri čemu svojim vozilom prelazi ili se kreće po neisprekidanoj uzdužnoj liniji koja razdvaja kolovozne trake po smerovima kretanja.

ZAPREĆENA KAZNA – kazna zatvora od 30 do 60 dana i 15 KAZNENIH POENA (član 329. stav 1), kao i zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje devet meseci (član 329. stav 3), odnosno - u slučaju izazivanja opasnosti ili prouzrokovanja saobraćajne nezgode - kazna zatvora od 45 do 60 dana i 17 KAZNENIH POENA (član 329. stav 2). Takođe, kao i zaštitna mera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje 10 meseci (član 329. stav 3.). Takođe, policijski službenik će privremeno (24 časa) isključiti vozača iz saobraćaja (član 279. stav 1. tačka 8).

PROBNA VOZAČKA DOZVOLA, je dozvola (javna isprava nadležnog organa) kojom se daje pravo licu koje **nije navršilo 18 godina života**, a **navršilo je 17 godina** - da u saobraćaju na putu upravlja vozilom.

Probna vozačka dozvola se izdaje licu koje ispunjava sve uslove za upravljanje vozilom **B kategorije**, kad navrší 17 godina, sa rokom važenja od jedne godine i može se koristiti samo u Republici Srbiji pod uslovima iz člana 182. **VERODOSTOJNA ISPRAVA**, je isprava kojom se dokazuje izvršenje prekršaja, i to su (član 322):

- 1) video ili foto zapis na kome se jasno mogu videti: vozilo kojim je izvršen prekršaj, registarski broj tog vozila, i bitna obeležja prekršaja,
- 2) tahografski uložak ili drugi zapis sa tahografskog uređaja,
- 3) zapisnik o izvršenoj kontroli učesnika u saobraćaju sačinjen u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku,
- 4) zapisnik o izvršenom uviđaju saobraćajne nezgode, odnosno uviđajna dokumentacija,
- 5) zapisnik o nadzoru izvršenom na osnovu ovog zakona,
- 6) zapisnik o izvršenom kontrolnom tehničkom pregledu,
- 7) zapisnik o izvršenom merenju mase i osovinskog opterećenja,
- 8) izveštaj o analizi krvi i/ili drugih telesnih materija na sadržaj alkohola i/ili drugih psihoaktivnih supstanci u njima.

KAZNENI POENI – Za pojedine prekršaje (u zavisnosti od težine prekršaja) – utvrđeni su kazneni poeni **od 1 do 18** (član 323. stav 2).

Vozaču kojem je vozačka dozvola izdata u Republici Srbiji, izriču se kazneni poeni za prekršaje određene ovim zakonom (član 323. stav 1). Kazneni poeni se izriču (vozaču koji izvrši određeni prekršaj) - Odlukom kojom je kažnjen (član 198).

U slučaju **sticaja prekršaja**, kazneni poeni se određuju za svaki prekršaj pojedinačno i izriče se jedinstvena kazna koja predstavlja **zbir pojedinačno izrečenih** kaznenih poena (član 324).

Ukoliko je odredbama Zakona, za izvršenje pojedinih prekršaja - predviđeno **obavezno izricanje kaznenih poena**, a postupajući sudija izrekne opomenu, predviđeni kazneni poeni se **moraju izreći** (član 337).

Kazneni poeni se brišu nakon isteka 24 meseca od dana pravnosnažnosti odluke o prekršaju (član 198. stav 3). Gornji rok za brisanje kaznenih poena - **ne teče** za vreme dok se vozač nalazi na izdržavanju kazne zatvora zbog učinjenih prekršaja iz ovog zakona, kao i kazne zatvora zbog učinjenih krivičnih dela navedenih u članu 197. stav 3. tač. 2), 3) i 4) ovog zakona, kao i trajanja izrečene zaštitne mere, odnosno mere bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom (član 198. stav 4).

Ukoliko vozač ima 18 ili više kaznenih poena - Teritorijalno nadležna organizaciona jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova koja vozača vodi u evidenciji - **oduzće vozačku dozvolu vozaču** (član 197. st. 2. i 3).

Vozačima kojima se **vozačka dozvola izdaje nakon oduzimanja** (zbog nesavesnog i nepropisnog načina upravljanja), **preostali kazneni poeni brišu se iz evidencije, a najveći dozvoljeni zbir kaznenih poena**, nakon svakog ponovnog izdavanja vozačke dozvole - **smanjuje za po tri poena, najniže do devet** kaznenih poena (član 200).

Odredbe zakona koje se tiču kaznenih poena, **primenjivaće se danom početka primene propisa o prekršajima kojim se uređuje izricanje kaznenih poena** (član 349).

Na kraju, podsećamo još jednom da su gore iznete samo neke od brojnih novina u Zakonu i to samo one koje su u potpunosti nove. Drugačije regulisanje "poznatih instituta", znatno pooštrena kaznena politika itd - nisu razmatrani ovoga puta. Ipak, **OBRATITE PAŽNJU - NAJVEĆA DOZVOLJENA BRZINA U NASELJENOM MESTU JE - 50 km/h** (Član 43. NOVOG ZAKONA - za razliku od do sada, odnosno članom 46. stav 2. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima - propisane najveće dozvoljene brzine od - 60 km/h). **Prekoračenja i kaznene odredbe su detaljno razrađene i u skladu su sa pooštrenom kaznenom politikom** (videti kaznene odredbe - posebno čl. 330. do 336. i 338).